

Evolutie

Beste Annick,

Deze brief komt uit Nieuw-Zeeland, waar mijn vrouw en ik een paar maanden verblijven bij onze oudste zoon en onze kleinkinderen. Hier heb ik ook gelegenheid om (bij) te lezen. Zo heb ik net twee totaal verschillende auteurs kunnen lezen over een belangrijk onderwerp: empathie. De Britse religiewetenschapper Karen Armstrong beargumenteert dat de kern van elk tijdperk neerkomt op het ontwikkelen van ideeën en methoden om onderlinge menselijke betrokkenheid en mededogen te verankeren in de cultuur. Zij heeft daartoe religieuze en niet-religieuze levensbeschouwingen bestudeerd vanaf de steentijd tot heden. Op basis van de gemeenschappelijke elementen die zij aantrof in al die levensvisies, ontwikkelde zij haar nu befaamde Charter for Compassion. De Nederlandse primatoloog Frans de Waal - werkzaam in de VS - betoogt dat empathie zelfs ingebakken zit in het evolutionaire proces. Hij toont aan dat empathie en zorg in de dierenwereld op uitgebreide schaal voorkomen. De idee van evolutie als 'overleving van de sterkste' berust volgens hem dan ook op een misverstand. Dit geldt dus ook voor het sociaal darwinisme, dat een belangrijke drijfveer bleek voor de ontwikkeling van onze huidige westerse concurrentie-economie. Mijn conclusie is dat we er evolutionair gezien aan toe zijn om empathie opnieuw en nu op mondiaal niveau, in onze cultuur te verankeren. *A call to bring the world together*, zeg maar. Alleen op die manier kunnen we een duurzame mondiale samenleving realiseren. Een essentiële opdracht voor iedereen als we het leven op een goede manier willen doorgeven aan volgende generaties. Ook voor een opa en oma met kleinkinderen in Nieuw Zeeland.

Met hartelijke groet, Herman

Duurzame denkers Annick de Witt en Herman Wijffels schrijven elkaar elke maand een brief om van gedachten te wisselen over een groene toekomst.

Herman Wijffels (1942) was onder meer voorzitter van Rabobank en de SER en bewindvoerder bij de Wereldbank. Nu is hij co-voorzitter van de Worldconnectors.

Dag Herman,

Heb je het nieuwe boek van Jeremy Rifkin dan ook al gelezen? *The Empathic Civilization. The race to global consciousness in a world in crisis* onderbouwt namelijk precies jouw stelling. Rifkin schrijft een geschiedenis van een zich steeds verder uitbreidend vermogen om je als mens in een ander in te leven en de pijn en het geluk van een ander te ervaren als van jezelf. Eerst beperkte die empathie zich tot mensen binnen de eigen stam, vervolgens binnen de eigen religie, streek en met de opkomst van de natiestaat, tot mensen in het eigen land. Nu verruimt het zich geleidelijk naar mensen aan de andere kant van de planeet, en gaat het zelfs voorbij de eigen soort om al het leven te omvatten: de dieren, planten, de aarde zelf. Deze verschuiving wordt mede mogelijk gemaakt door de internetrevolutie, aldus Rifkin. Communicatierevoluties breiden het centrale zenuwstelsel van individuen en maatschappijen uit, zodat compassie kan rijpen en bewustzijn kan groeien. Als ik naar mijn eigen leven kijk, zie ik dat heel duidelijk: via internet kom ik steeds weer in contact met nieuwe ideeën en nieuwe werelden, waardoor mijn bewustzijn wordt opgerekt en mijn hart uitgedaagd zich met steeds meer van het leven te verbinden.

Daarnaast valt de internetrevolutie samen met de opkomst van hernieuwbare energie, en dat maakt het ontstaan van een duurzame, mondiaal verbonden en lokaal beheerde, post-CO₂-economie mogelijk: met je laptopje op zonne-energie 'in touch' met de hele wereld - wow! En daar begint ons grote groene hart te kloppen, zich bewust van het feit dat elke dagelijkse handeling - ons gebruik van grondstoffen, energie, onze afvalproductie - uiteindelijk al het andere leven op aarde beïnvloedt.

Hartelijke groeten,
Annick

Annick de Witt

(1978) doet aan de Vrije Universiteit promotie-onderzoek naar de relatie tussen wereldbeelden en duurzame ontwikkeling.

Chef Globalisering

Evert Nieuwenhuis schreef *De Grote Globaliseringsgids - van Aandeelhouders tot Zapatista*. Voor IS belicht hij elke maand een actuele mondiale kwestie. Vragen of ideeën? Mail ze naar Chef Globalisering: is@ncdo.nl

Houd vrijhandel levend

Wat hebben rijke landen te verbergen? Onlangs verzetten onder andere Amerika en Japan zich binnen de Wereldhandelsorganisatie (WTO) tegen een onderzoek naar protectionisme tijdens de financiële crisis. Arme en opkomende landen vermoeden dat de pompen-of-verzui-pen-maatregelen van rijke landen hun eigen banken en bedrijven beschermen ten koste van buitenlandse. Dit is tegen de WTO-afspraken, en dus willen arme landen nader onderzoek. 'Vergeet het maar', zeggen de rijke landen, 'de WTO gaat helemaal niets onderzoeken.'

Wat een kinnesinne, kun je denken. Westerse bedrijven dreigden kopje onder te gaan en nu zeuren arme landen dat minister Wouter Bos of president Barack Obama een reddingsboei toewierpen. Zijn ze jaloers? Of hadden opkomende landen graag gezien dat ING Bank of General Motors failliet gingen, zodat zij meer kansen hebben?

Wellicht. Toch is er meer dan genoeg reden om te vermoeden dat arme landen last hebben van de westerse steunoperaties. Neem alleen al de steun aan banken. Ministers van Financiën redden met miljarden aan belastinggeld de met pek-en-veren besmeurde bankiers en kregen tegelijkertijd boze e-mails van hun kiezers dat zij nog steeds geen leningen konden krijgen. Het is haast ondenkbaar dat de ministers niet tegen de bankiers hebben gezegd: 'Leen in eigen land meer geld uit, desnoods ten koste van je buitenlandse klanten.' In ieder geval uitte WTO-chef Pascal Lamy deze vrees vorig jaar al. Belangrijker is dat het verzet van de rijke landen het vertrouwen in de WTO ondermijnt. Internationale handel en kredietstromen behoren tot de belangrijkste motoren achter ontwikkeling - veel belangrijker dan hulp, zoals de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid ook constateerde in haar geruchtmakende rapport. Elke regeringsleider bezwoer tijdens de crisis dat protectionisme uit den boze was. Maar nu de economische storm wat lijkt te gaan liggen, is onderzoek onbespreekbaar. Dom. Want zonder vertrouwen is handel onmogelijk, en dat betekent geven en nemen. Waarom zouden arme landen nog geloven in de Doha Ontwikkelingsronde, die vrijere wereldhandel mogelijk moet maken?